ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

O`QUVCHILARDA FAOLIYATLI YONDASHUV ASOSIDA O'ZARO MUNOSABATLARNI SHAKLLANTIRISH USULLARI.

Xalqaro innovatsion universiteti
dotsenti Akmal Ochilov
Pedagogika yo'nalishi 1-kurs
talabasi Omonov Ixtiyor Baxtiyor o'g'li

Annotatsiya. *Maqolada faoliyatli yondashuv - o'quvchilarda o'zaro munosabatlar madaniyatini shakllantirish omili sifatida ko'rsatib o'tilgan.*

Kalit so`zlar: *Faoliyatli yondashuv, o'qituvchining avtoritar roli va passiv metodlari, faol metodlar, Innovatsion o'qitish, pedagogik jarayon.*

Abstract. *The article emphasizes that an active approach is a factor in forming a culture of interaction among students.*

Key words: *Active approach, teacher's authoritarian role and passive methods, active methods, Innovative teaching, pedagogical process.*

Аннотация. *В статье подчеркивается, что активный подход является фактором формирования культуры взаимодействия среди студентов.*

Ключевые слова: *Активный подход, авторитарная роль учителя и пассивные методы, активные методы, Инновационное обучение,педагогический процесс*

Bugungi kunda yangilanish nafaqat bilimlarni o'zlashtirishga, balki ushbu o'zlashtirish usullariga, tasvirlar va fikrlash uslublariga, rasmiyatchilikni yengishga yo'naltirilgan ta'lim mazmuni va usullarini qurishning ekstensiv usulidan intensiv uslubigacha, bilim, insonning bilim kuchlari va ijodiy salohiyatini rivojlantirish, uning ma'naviy axloqiy sohasigacha kirib bormoqda. Shuningdek, o'qituvchining avtoritar roli va passiv metodlari bilan an'anaviy o'qitishdan o'quvchilarning keng o'quv muxtoriyati va faol metodlari bilan faoliyatni rivojlantiruvchi, o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan ta'limga qarab borilmoqda.

O'quvchi ta'limning "ob'ekti" vazifasini bajaradigan tushunchalar va texnologiyalardan, o'quv sub'ektining kognitiv faoliyatini tashkil etish, qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirishga, hamkorlik muhitini yaratishga, birgalikda ijod qilishga qaratilgan sub'ekt darajasida faoliyatga kirishmoqda. Innovatsion o'qitishning qadr-qimmati bu kabi bilimlarni o'zlashtirish emas, balki har bir o'quvchi shaxsining intellektual va axloqiy rivojlanish jarayonlarini targ'ib qilishdir. Ta'lim maqsadidan olingan bilimlar o'quvchilarning bilim va shaxsiy fazilatlarini rivojlantirish vositasiga, o'qituvchi ma'lumot "uzatuvchisidan"-ta'lim va bilim faoliyatini tashkil etuvchiga, pedagogik jarayonda rivojlanayotgan muhitga aylanadi. Shunga ko'ra, o'qituvchining o'qitish faoliyatidan e'tibor o'quvchilarning bilim faoliyatiga yo'naltiriladi. O'qitishning yangi yondashuvlari ta'limni takomillashtirishning umumiy tendentsiyasini aks ettiradi - uni insonparvarlashtirib, o'quvchi shaxsiga yo'naltiradi. Zamonaviy didaktik tizimda rivojlanayotgan va o'quvchilarga yo'naltirilgan yondashuvlar tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bunday sharoitda har bir o'qituvchi faoliyat muammosi bilan chambarchas bog'liq bo'lgan insonni rivojlanishi, shaxs muammosini tushunishi muhimdir. Ta'limga faoliyatli yondashuv - tayyor bilimlarni uzatish va ularni o'quvchilar

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-12

tomonidan samarasiz o'zlashtirish uslubiga alьternativ bo'lib, maktab o'quvchilarining o'quv jarayonida rivojlanish yo'lini belgilaydi.

Faoliyatli yondashuv muammosi 60-70-yillarda pedagogikada ishlab chiqila boshlandi, ammo amalda faoliyatli yondashuv to'liq amalga oshirilmadi. U mujassamlashni faqat mashg'ulotning ma'lum bosqichlarida o'quvchilarning o'quv-bilish faoliyatini faollashtiradigan o'qitishning ma'lum usullari va shakllaridan foydalanishda topdi. 80-yillarning oxiridan boshlab o'quvchi pedagogik jarayonning markaziy figurasiga aylanishi kerak bo'lgan ta'limni isloh qilish kursi qabul qilingandan so'ng, faoliyatli yondashuvga qiziqish yana ortdi. Bugungi kunda, ko'plab taniqli olimlar, faoliyat nazariyasi va ta'limga asoslangan faoliyatli yondashuv eng rivojlangan va ta'lim jarayoni uchun zamonaviy talablarga eng mos kelishini tan olishadi. Ularda faollik inson ongi va shaxsiyatini rivojlantirishning eng muhim omili sifatida qaraladi.

Faoliyatli yondashuv asosida o'quvchilarda qadriyatli muloqot madaniyatini rivojlantirish jarayonida pedagogik nazariya va amaliyotidan foydalanish quyidagilarga bog'liq:

- o'quvchining pedagogik jarayonda pozitsiyasini ta'minlash;
- o'quvchi shaxsini rivojlantirish va o'zini rivojlantirish uchun sharoit yaratish;
- o'quvchilarning bilim qobiliyatini shakllantirish;
- o'quvchilarning o'z-o'zini o'rganish va o'z-o'zini tarbiyalash mexanizmlarini ochish va ishga tushirish;

ta'lim sifatini oshirish va bilimlarning "rasmiyligi" ni yengib o'tish. Faoliyatga asoslangan yondashuv o'quvning asosiy natijalarini - shaxsiy, predmetni o'quvchilar o'zlashtirishi kerak bo'lgan asosiy vazifalar hamda universal o'quv harakatlari kontekstida ajratib ko'rsatishga imkon beradi. Faoliyatli yondashuv sharoitida ta'limning mohiyati "dunyo – inson" tizimining elementi sifatida shaxsni rivojlantirishdir. Ushbu jarayonda inson faol ijodiy printsip sifatida harakat qiladi. Dunyo bilan o'zaro aloqada bo'lib, u o'zini kashf qiladi. Jamiyatda faol harakat qilib, hayotiy munosabatlar tizimida o'zini o'zi belgilaydi, u o'zini o'zi rivojlantiradi. Rivojlanishning asosiy omili - bu ta'lim faoliyati. Shu bilan birga, ta'lim faoliyatini shakllantirish shaxsning qadriyatli muloqot madaniyati rivojlanishini A.G.Asmolovning so'zlariga ko'ra: "o'quv jarayoni - bu o'quvchining ongi va umuman uning shaxsiyatini shakllantirishga qaratilgan faoliyat jarayoni. Ta'limdagi "faoliyatga asoslangan" yondashuv mohiyati shundan iborat!"

Bugungi kunda ta'limning asosiy vazifalari nafaqat o'quvchini belgilangan bilimlar to'plami bilan qurollantirish, balki uni jamoada qadriyatli munosabati, balki o'zini -o'zi o'zgartirish va o'zini rivojlantirish qobiliyatini va istagini shakllantirishdir. Faoliyatli yondashuvning asosiy g'oyasi shundaki, mazkur yondoshuvda yangi bilimlar tayyor holda berilmaydi. Mustaqil tadqiqot faoliyati jarayonida o'quvchilar ularni o'zlari "kashf etadilar". O'qituvchining yangi materialni kiritishda vazifasi hamma narsani tushunarli tarzda aytib berish, ko'rsatish emas. O'qituvchi o'quvchilarning faoliyatini shunday tashkil qilishi kerakki, ular o'zlari dars muammosining yechimini o'ylaydilar va o'zlari yangi sharoitda qanday harakat qilishni tushuntiradilar. Ta'lim standartlaridagi faoliyatga asoslangan yondashuv o'quvchilarni rivojlantirishning asosiy vazifalari va ta'lim va bilim harakatlarining universal usullarini shakllantirish nuqtai nazaridan ifodalangan o'qitish va tarbiyalashning asosiy natijalarini ajratib ko'rsatishga imkon beradi.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-12

Faoliyatli yondashuv ta'limning umumiy paradigmasidagi o'zgarishni keltirib chiqaradi, bu esa quyidagilarda namoyon bo'ladi:

-maktab ta'limining maqsadi bilimlarni, qobiliyatlarni, ko'nikmalarni o'zlashtirish deb belgilashdan maqsadni yangi kompetentsiyalarni egallashni ta'minlaydigan kompetentsiya sifatida o'rganish qobiliyatini shakllantirish sifatida aniqlashgacha;

- o'quv predmetining mazmunini tashkil etadigan ilmiy tushunchalar tizimini o'quvchilar tomonidan o'rganishdan tortib, ta'lim mazmunini muhim hayotiy vazifalarni hal qilish kontekstiga kiritish.

- o'quvchining o'quv faoliyatining spontanligidan uni maqsadga muvofiq tashkil etish va tizimli shakllantirishga, individual ta'lim traektoriyalarini yaratishga qadar;

- bilimlarni o'zlashtirishning individual shaklidan ta'lim maqsadlariga erishishda ta'lim sohasidagi hamkorlikning hal qiluvchi rolini tan olishga qadar.

Shunday qilib, faoliyatli yondashuv o'quv jarayonining asosiy pedagogik-psixologik shart-sharoitlari va mexanizmlarini, o'quvchilarning ta'lim faoliyati tuzilishini to'liq tavsiflaydi, bu ta'limining zamonaviy ustuvor yo'nalishlariga mos keladi. Ushbu nazariyadan kelib chiqib, umumiy ta'lim mazmunini shakllantirishda, xususan, yetakchi faoliyat turlarini tahlil qilish (o'yin, ta'lim, muloqot), bilim, ko'nikma va qobiliyatlarni hosil qiladigan universal ta'lim harakatlarini taqsimlash nazarda tutiladi.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.–T.:O'zbekiston,2012.–46 b.

2. "Ta'lim to'g'risida"gi qonun. O'zbekiston Respublikasi qonuni-637-son 23.09.2020

3.Aminova F. Muloqot matni yaratish ko'nikmalarini shakllantirish (Monografiya) // Toshkent, "Fan" – 2006 y. 100-b.

4. Asmolov A.G.Sistemno-deyatelnostniy podxod v razrabotke standartov novogo pokoleniya//Pedagogika. 2009.№ S.18-22.